

Gdańsk, dnia 8 marca 2022 r.

Trybunał Konstytucyjny

Skarżąca: D W

reprezentowana przez radcę prawnego
Piotra Wiśniewskiego
ul. Wały Piastowskie 24, lok. 22
80-855 Gdańsk

Skarga konstytucyjna

W imieniu D W, pełnomocnictwo w załączeniu, wnoszę, na podstawie przepisu art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (dalej: Konstytucja RP) skargę konstytucyjną o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 17 § 1 w zw. z art. 3 pkt 22 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (dalej: Ustawa) z art. 2, 32 ust. 1 i art. 71 ust. 1 Konstytucji RP, w zakresie, w jakim ww. przepisy Ustawy nie przyznają matce albo ojcu dziecka legitymującego się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji prawa do świadczenia pielęgnacyjnego w okresie przebywania matki lub ojca dziecka na urlopie wychowawczym.

Wnoszę o zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym według norm przepisanych.

Uzasadnienie

Decyzją z dnia kwietnia 2020 r., znak: , Prezydent Miasta G odmówił przyznania D W prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Organ wskazał, iż nie została spełniona jedna z przesłanek warunkujących przyznanie przedmiotowego świadczenia, tj. wnioskodawczyni nie zrezygnowała z zatrudnienia albowiem przez cały okres, na który wnioskowała o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego, tj. za okres od dnia marca 2020 r. do dnia września 2020 r., pozostawała w stosunku pracy korzystając w tym okresie z urlopu wychowawczego. Stanowisko to podzieliło Samorządowe Kolegium Odwoławcze w G , które decyzją z dnia lipca 2020 r., znak: , utrzymało w mocy decyzję organu pierwszej instancji. Skargę na tę decyzję oddalił Wojewódzki Sąd Administracyjny w G wyrokiem z dnia stycznia 2021 r., sygn. akt: . Wyrokiem z dnia października 2021 r., sygn. akt: , Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną D W .

Organy administracji obu instancji oraz sądy administracyjne obu instancji orzekały na podstawie przepisu art. 17 ust. 1 i art. 3 pkt 22 Ustawy. Zgodnie z pierwszym z tych przepisów świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej, długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Przez rezygnację z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ustawodawca rozumie, zgodnie z definicją zatrudnienia lub innej pracy zawodowej zawartą w przepisie art. 3 pkt 22 Ustawy, wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą oraz wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, a także prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Naczelny Sąd Administracyjny dokonał we ww. wyroku wykładni definicji wyrażenia „zatrudnienie lub inna praca zawodowa” stwierdzając, iż normę prawną wynikającą z przepisu art. 3 pkt 22 Ustawy należy rozumieć nie w ten sposób, że służy ona określeniu podstaw prawnych, na jakich praca

może być wykonywana i łączy definiowane pojęcie z określonymi stosunkami prawnymi, a nie okolicznościami faktycznymi, w szczególności z faktycznym wykonywaniem czynności zawodowych, świadczeniem usług czy faktycznym prowadzeniem działalności gospodarczej. Z tej przyczyny skarżąca w okresie korzystania z urlopu wychowawczego nie zrezygnowała z pracy albowiem wciąż pozostaje w stosunku prawnym, o którym mowa w przepisie art. 3 pkt 22 Ustawy, tj. w stosunku pracy. Dlatego też nie należy się jej świadczenie pielęgnacyjne.

Przepis art. 186 § 1 zd. pierwsze Kodeksu pracy stanowi, że pracownik zatrudniony co najmniej 6 miesięcy ma prawo do urlopu wychowawczego w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Zdaniem skarżącej pozbawienie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego jej jako matki dziecka legitymującego się orzeczeniem, o którym mowa w przepisie art. 17 ust. 1 Ustawy a pozostającej w stosunku pracy w okresie korzystania przez nią z urlopu wychowawczego stanowi naruszenie norm konstytucyjnych wyrażonych w przepisach art. 2, 32 ust. 1 i art. 71 ust. 1 Konstytucji RP.

Zgodnie z przepisem art. 2 Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Zdaniem autora niniejszej skargi sprzeczne z jedną z zasad konstytucyjnych wynikających ze ww. normy prawnej, tj. zasadą sprawiedliwości społecznej, jest takie unormowanie praw danej grupy obywateli, które powoduje, że inna grupa, tożsama z grupą uprzywilejowaną pod względem cechy, z powodu wystąpienia której grupa uprzywilejowana korzysta ze świadczenia finansowanego ze środków publicznych, nie jest uprawniona do korzystania z tego samego świadczenia. Inaczej mówiąc - nie zapewnia zachowania przedmiotowej zasady ustawodawstwo, na gruncie którego dwie kategorie obywateli są traktowane w sposób odmienny z powodu ściśle formalnego (tj. pozostawanie przez członków jednej grupy bez prawa do wynagrodzenia ale w określonym stosunku prawnym, tj. stosunku pracy), bez dostrzeżenia celu i funkcji świadczenia finansowanego ze środków publicznych.

W tej konkretnej sprawie niesprawiedliwa społecznie była odmowa przyznania świadczenia pielęgnacyjnego osobie nie mającej prawa do wynagrodzenia (jako korzystającej z niepłatnego urlopu wychowawczego), podczas gdy prawo takie jest przyznawane osobie także niemającej prawa do wynagrodzenia, tyle że niepozostającej w stosunku pracy, przy czym obie takie osoby nie otrzymują wynagrodzenia z powodu konieczności sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym. Owo zróżnicowanie w sytuacji prawnej tych dwóch grup obywateli z tego li tylko powodu, iż członkowie grupy dyskryminowanej formalnie są pracownikami (użycie określenia „formalnie” ma tu na celu podkreślenie, iż w trakcie korzystania przez pracownika z urlopu wychowawczego nie są realizowane czy też wypełniane dwie podstawowe, przedmiotowo istotne cechy stosunku pracy, tj. świadczenie pracy i otrzymywanie wynagrodzenia), a przedstawiciele drugiej grupy różnią się od pierwszej tym, że zerwały ów formalny stosunek ze swoim pracodawcą, podczas gdy w sferze faktycznej grupy te nie różnią się między sobą ponieważ członkowie obu nie świadczą pracy i nie otrzymują wynagrodzenia.

Norma prawna wynikająca z przepisu art. 17 ust. 1 w zw. z art. 3 pkt 22 Ustawy przewidująca, iż

nie jest rezygnacją z zatrudnienia korzystanie z urlopu wychowawczego i w związku z tym „przejsie” pracownika na urlop wychowawczy nie uprawnia do uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego jest społecznie niesprawiedliwa albowiem bez racjonalnego uzasadnienia, bez uwzględnienia jakiejkolwiek wartości konstytucyjnej prowadzi do zróżnicowania sytuacji prawnej dwóch grup osób pozbawiając jedną z nich wsparcia finansowego w szczególnej sytuacji, w której ten sam ustawodawca wspiera finansowo drugą grupę – również pozostają bez wynagrodzenia i także sprawującą opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem (wszak z samej definicji urlopu wychowawczego, zawartej w przepisie art. 186 § 1 zd. pierwsze kp, jest on udzielany w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem).

Zgodnie z przepisem art. 32 ust. 1 Konstytucji RP wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Naruszeniem tej normy prawnej jest rozróżnienie sytuacji prawnej dwóch kategorii osób, które różnicuje cecha niebędąca cechą relewantną. Otóż celem świadczenia pielęgnacyjnego jest przyznanie wsparcia finansowego osobom (np. rodzicom), które z powodu konieczności sprawowania osobistej opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem nie są w stanie (nie mają czasu) na podjęcie zatrudnienia aby utrzymać siebie i innych członków rodziny. Nie jest to świadczenie pieniężne przyznawane za samo jedynie sprawowanie opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym gdyż jest to obowiązek prawny i moralny rodziców ale ma ono rekompensować faktyczny brak możliwości samodzielnego utrzymania się i niedopuszczenia do popadnięcia rodziny dotkniętej niepełnosprawnością w nędzę. Zatem cel ten powinien przyświecać zarówno w przypadku rodzica niepodjęjącego zatrudnienia czy też rezygnującego z niego wobec niemożności pogodzenia opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem z pracą zawodową, jak i w przypadku rodzica formalnie jedynie związanego węzłem stosunku pracy ale także niewykonującego pracy z powodu niemożności jej pogodzenia z codziennymi obowiązkami i wyzwaniem wynikającymi z konieczności sprawowania codziennej opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem. Owo formalne związanie pracownika z pracodawcą, czyli istnienie stosunku pracy niewiążącego się ani ze świadczeniem pracy ani z otrzymywaniem wynagrodzenia od pracodawcy (jak również żadnego świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych w okresie przebywania na urlopie wychowawczym) nie jest przesłanką relewantną, tj. uzasadniającą wprowadzenie wyłomu od zasady równości wszystkich wobec prawa. Ta cecha różnicująca nie realizuje bowiem żadnej wartości konstytucyjnej, która czyniłaby zasadnym podział rodziców na tych uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego, i tych pozbawionych tego prawa. Podział tych rodziców wprowadzony tą jedną cechą, wynikającą z przepisu art. 3 pkt 22 Ustawy, narusza zasadę równości – mimo, że obie grupy rodziców charakteryzują się tą samą cechą relewantną (czyli, w tym wypadku taką, której wystąpienie realizuje funkcję świadczenia pielęgnacyjnego, czyli tak naprawdę przymusowa, bo wynikająca z sytuacji rodzinnej, rezygnacja z możliwości zarobkowania podjęta właśnie w celu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem) ustawodawca jednej z tych grup nie przyznaje prawa do świadczenia pielęgnacyjnego.

Zwrócić jeszcze należy uwagę, że osoba pozostająca formalnie w zatrudnieniu ale przebywająca na urlopie wychowawczym nie znajduje się w uprzywilejowanej pozycji względem osoby pobierającej

świadczenie pielęgnacyjne, co mogłoby uzasadniać rozróżnienie sytuacji prawnej tych dwóch grup osób. Osoba pobierająca świadczenie, podobnie jak pracownik w okresie urlopu wychowawczego, jest objęta ubezpieczeniem zdrowotnym [art. 66 ust. 1 pkt 28a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021, poz. 12850)] oraz objęta jest obowiązkiem ubezpieczeń społecznych [art. 6 ust. 2a pkt 1 ustawy z dnia z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 423)]. Tak jak osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne nie otrzyma zasiłku chorobowego, tak również nie otrzyma go pracownik przebywający na urlopie wychowawczym (art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 11330)]. Okres pobierania świadczenia pielęgnacyjnego jest okresem uwzględnianym w przypadku przyznawania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy [art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r., poz. 504)].

Nie sposób więc przyjąć, że już samo pozostawanie w zatrudnieniu daje pracownikowi przebywającemu na urlopie wychowawczym tyle przywilejów i uprawnień ze strony Państwa aby uzasadniało to gorsze traktowanie takiego pracownika wobec osoby niezatrudnionej co do uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego.

Zgodnie z przepisem art. 71 ust. 1 Konstytucji RP Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Nie jest zgodna norma prawna wyrażona w art. 17 § 1 w zw. z art. 3 pkt 22 Ustawy ze ww. normą konstytucyjną albowiem przepis ustawy zwykłej nie uwzględnia trudnej sytuacji społecznej rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym, w których jeden z rodziców pozostaje w stosunku pracy ale nie otrzymuje z tytułu zatrudnienia wynagrodzenia z powodu pozostawania na niepłatnym urlopie wychowawczym. Państwo nie zapewnia owej szczególnej pomocy takim rodzinom, do czego zobowiązuje władze publiczne przepis art. 71 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż uniemożliwia rodzicom dziecka niepełnosprawnego uzyskiwanie świadczenia pielęgnacyjnego z tego tylko powodu, że pozostają w określonym stosunku prawnym, mimo, iż pozostawanie w tym stosunku w okresie trwania urlopu wychowawczego nie zapewnia rodzicowi dziecka niepełnosprawnego środków do życia. Władze publiczne realizują konstytucyjny nakaz zapewnienia szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej ale tylko takim, których członkowie (rodzice dziecka niepełnosprawnego) całkowicie zrezygnują z zatrudnienia.

Przymus ze strony Państwa co do konieczności całkowitej rezygnacji z zatrudnienia jest nieuzasadniony; co więcej świadomość rodzica pozostawania w zatrudnieniu a nie całkowite zrezygnowanie ze stosunku pracy potęguje częstokroć trudy związane z codzienną opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem. Sama świadomość pozostawania w zatrudnieniu, nawet bez faktycznego

wykonywania pracy ale z perspektywą powrotu do niej po zakończeniu urlopu wychowawczego daje rodzicowi dziecka niepełnosprawnego duży komfort psychiczny, umożliwia codzienne "wyjście do ludzi", utrzymywanie więzi społecznych i koleżeńskich w miejscu zatrudnienia, często wieloletnich. Praca daje rodzicowi dziecka niepełnosprawnego duże wsparcie psychiczne albowiem jest przeciwstawieniem wizji wiecznego przebywania w "czterech ścianach", pozwala nie sprowadzać życia takiego rodzica wyłącznie do opiekuna ciężko chorego dziecka a daje takiej osobie poczucie bycia kimś więcej, kimś przydatnym i potrzebnym społeczeństwu poprzez wykonywanie pracy. Z powyższych względów za niekonstytucyjne uznać należy uregulowanie, które wspiera finansowo rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym ale tylko takie, które całkowicie zrezygnują z jakiegokolwiek życia poza prowadzeniem życiem opiekuna.

W związku z powyższym wnoszę jak na wstępie.

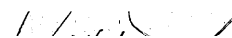
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia października 2021 r. otrzymałem w dniu 22 grudnia 2021 r., na dowód czego przesyłam w załączeniu kopię koperty, w której nadano ww, wyrok wraz z wydrukiem ze strony internetowej Poczty Polskiej S. A. zawierającej status przesyłki zawierającej przedmiotowy wyrok.

Od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia października 2021 r. nie został złożony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Orzecznictwo sądów administracyjnych w większej części skłania się ku stanowisku, iż osoba korzystająca z urlopu wychowawczego nie ma prawa do świadczenia pielęgnacyjnego gdyż uzyskanie prawa do urlopu wychowawczego powoduje utratę dochodu [art. 3 pkt 23 lit. a) Ustawy], nie zaś rezygnację z zatrudnienia albowiem przepis art. 3 pkt 22 Ustawy wiąże rezygnację z zatrudnienia nie z zaprzestaniem wykonywania określonych czynności składających się na wykonywanie umowy o pracę ale z zerwaniem określonego stosunku, o którym mowa w tym przepisie. Niemniej jednak następujące przykłady judykatów prezentują pogląd odmienny od dominującego: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 stycznia 2017 r., sygn. akt: I OSK 1867/15 oraz wyroki wojewódzkich sądów administracyjnych: w Gliwicach z dnia 29 kwietnia 2021 r., sygn. akt: II SA/GI 1586/20, z dnia 28 lutego 2020 r., sygn. akt: II SA/GI 1473/19, z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn. akt: II SA/GI 1204/19, we Wrocławiu z dnia 28 stycznia 2021 r., sygn. akt: IV SA/Wr 542/20, w Rzeszowie z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt: II SA/Rz 1325/19, w Poznaniu z dnia 21 lutego 2019 r., sygn. akt: IV SA/Po 1127/18 (przedmiotem sprawy było korzystanie przez matkę niepełnosprawnego dziecka z urlopu bezpłatnego).

Załączniki:

- pełnomocnictwo;
- kopia wyroku NSA z -10-2021 r. wraz z kopertą, w której wyrok został nadany;
- wydruk ze strony internetowej Poczty Polskiej S. A.;
- trzy odpisy skargi konstytucyjnej wraz ze ww. załącznikami.

Piotr Walewski